

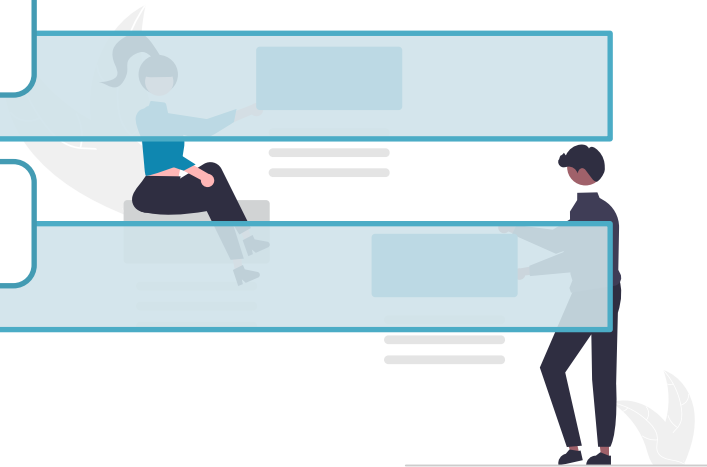
Programma

De richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming

Achtergrondinformatie over KOPP/KOV

Signaleren, screenen en wat kun je doen?

Hoe bereik je ouders en hoe ga je in gesprek?

Quote ouder Coby

“Op mijn 21^e werd ik voor het eerst moeder. Na de geboorte van mijn tweede kind was mijn gespannen en gedwongen huwelijk niet het leven dat ik vol kon houden. Drankgebruik was het gevolg. Er was een veilige plek nodig voor mijn kinderen. Op 7 december 2009 zijn mij zoon en dochter in een pleeggezin geplaatst. Ik heb hier zelf voor gekozen. Om de kinderen veilig op te laten groeien, was er voor mij geen andere keuze. Al bracht mijn besluit een hoop verdriet met zich mee. En ik miste de kinderen verschrikkelijk. Oh, wat ben ik vaak huilend en scheldend naar huis gegaan. Maar ondanks dat, wist ik dat de kinderen daar niet onder moesten lijden. Dus heb ik mijn hart opengezet voor de pleegouders, en pleegzorg. Daardoor heb ik een goede band met mijn inmiddels volwassen kinderen behouden.”

Focus Richtlijn KOPP/KOV

1. Inschatten van de eventuele aanwezigheid van (het risico op) problematiek en van de aard en ernst ervan
2. Voorkómen van problematiek door risicofactoren weg te nemen en beschermende factoren te versterken met preventieve interventies
3. Verminderen van problematiek en het versterken van wat goed gaat door het behandelen van problemen bij kinderen en jongeren, of van opvoedproblemen bij de ouder(s)

Wat is er zo belangrijk aan KOPP/KOV?

Risico van opgroeien bij een ouder met psychische /verslavingsproblemen

- 2 tot 13 keer meer risico op psychische problemen
- 2 tot 3 keer meer kans op mishandeling
- 5x vaker beroep op ggz

Lange termijn

- 8 jaar kortere levensverwachting
- Vaker gescheiden

HERKENNEN VAN MOGELIJKE GEVOLGEN EN SIGNALEN VOOR JEUGDIGEN - WERKKAART 2

KOPP /
KOV

Baby en peuter

Psychosociale problemen

- separatieangst
- eetproblemen
- slaapproblemen
- weinig oogcontact
- weinig exploratiedrang

Ontwikkelingsproblemen

- hechtingsproblemen
- ontwikkelingsachterstand
- emotieregulatie (huilen, driftbuiten, zintuiglijke prikkelovergevoeligheid)
- gebrekkige ego-ontwikkeling
- terugval in gedrag
- afwijkend speelgedrag

Basisschoolkind

Psychosociale problemen

- angstig gedrag
- negatieve cognities (schuld- en schaamte gevoelens, bezorgdheid, eenzaamheid)
- negatief zelfbeeld
- geringe sociale vaardigheden (moeilijkheden in relaties met vrienden)
- aanpassingsproblemen
- psychosomatische klachten
- ADHD

Ontwikkelingsproblemen

- extreme verantwoordelijkheid gevoelens (parentificatie)
- vreemde fantasieën

Schoolproblemen

- problemen met naar school gaan (separatieangst)

Jongere

Psychosociale problemen

- ontlopen thuissituatie (o.a. door weglopen)
- geringe sociale vaardigheden
- relationele problemen en problemen met intimiteit
- negatieve cognities (schuld- en schaamte gevoelens, bezorgdheid, eenzaamheid)
- agressief gedrag
- depressie
- angst
- suicidale gedachten en gedrag

Ontwikkelingsproblemen

- extreme verantwoordelijkheid gevoelens (parentificatie)

Schoolproblemen

- problemen op school (bijv. verzuim, zitten blijven, schooluitval)

Middelengebruik

- problematisch drugs- en alcoholgebruik

Volwassene

Psychosociale problemen

- stemmingsstoornissen (depressie, bipolaire stoornis)
- angststoornissen
- persoonlijkheidsstoornissen
- gedragsstoornissen
- problemen in sociale relaties

Middelengebruik

- problematisch drugs- en alcoholgebruik

2 / 2

Impact op het kind

Impact op het kind door een combinatie van:

- Transgenerationele overdracht
- Confrontatie met een variatie aan mogelijke problematiek

Mate van impact op het kind is afhankelijk van beschermende en risico factoren.

Risicofactoren

- Als de problemen ernstig, chronisch en/of sprake is van comorbiditeit
- Verminderde opvoedvaardigheden

- Temperament van het kind
 - Psychische klachten kind
 - Parentificatie

- Conflict tussen de ouders
- Alleenstaande ouders
- Financiële problemen of andere stress

- Klein sociaal netwerk
 - Taboe

Gedrag van de ouder

- Emotioneel minder beschikbaar*
- Emotionele buien
- Sombor, hyper en vreemd gedrag
- Onvoorspelbaarheid
- Laag energieniveau
- Geen regelmaat en structuur
- Compensatiegedrag

* *Still Face* [Experiment](#)

'ik wil echt graag de moeder zijn die ik moet zijn.
De ene keer gaat het makkelijker dan de andere
keer. ... Ik ben zo bang dat ik m'n kleine jongen
kwijtraak'

Wat willen kinderen zelf?

- Wees alert op **signalen** dat het thuis niet goed gaat
- Heb oog voor ons en onze **behoeften**
- **Informe**er over wat het probleem van onze ouder inhoudt
- Probeer ons te **ontlasten** in de zorg voor onze ouder, maar neem ons wel **serieus** als ervaringsdeskundige
- Zie ons als een **gewoon kind in een moeilijke situatie**
- Het rapport vind je [hier](#)

Wat speelt er en wat kun je doen?

Signalen kinderen

Specifiek

- Parentificatie
- Neemt geen vriendjes mee naar huis
- Te laat of niet op school komen
- Schaamte en schuldgevoelens
- Cijfert zichzelf weg, negatief zelfbeeld
- Sterk verantwoordelijkheidsgevoel

'Ik bleef maar voor haar zorgen en kon en kan bij niemand mijn verhaal kwijt'

Margo, 15 jaar

Signalen kinderen

Niet-specifiek

- Slaapproblemen, bedplassen
- Eetstoornissen
- Gedragsstoornissen
- Angst- of depressieklachten
- Gespannenheid
- Concentratiestoornissen
- Psychosomatische klachten
- Verminderde schoolprestaties, schoolverzuim

Maar...

bij het merendeel van de kinderen worden GEEN signalen opgemerkt !

‘Niemand zag iets aan me en niemand vroeg door. Was dat wel gebeurd, dan had ik misschien verteld hoe slecht het met me ging.’

Sonja, 22 jaar

Screening

- [SIK-lijst](#) → Screening en Interventie Keuze-lijst
- Maken van risico-inschatting
- O.b.v. risico- en beschermende factoren

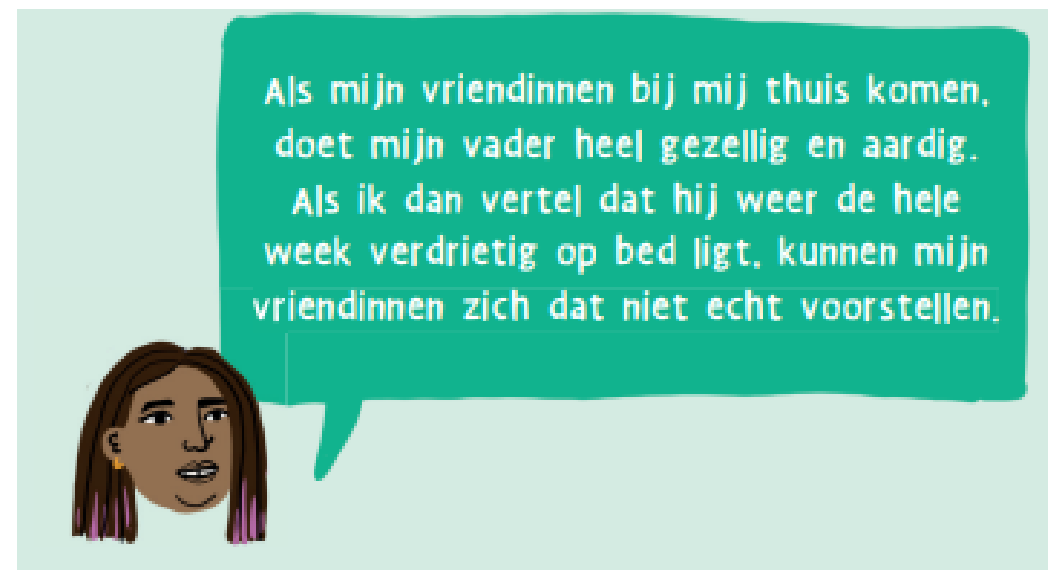
Bijlage 2

SIK-lijst Instructie voor gebruik en basisinformatie jeugdige en ouder

Processen in het gezin

Welke thema's kunnen spelen bij een KOPP/KOV gezin?

& wat kun je doen om hierbij te helpen?

Dynamiek in het gezin

- Opvoedrol
- Interactie
- Eigen emoties en behoeften

Beschermende factoren:

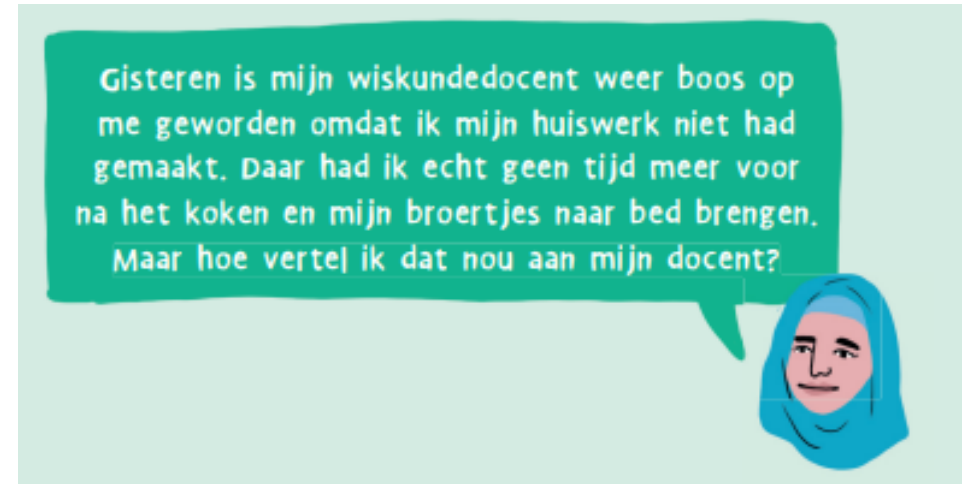
- Het versterken van de rol van de gezonde ouder
- De zieke ouder ondersteuning bieden in de rol van opvoeder
- Het gezin benaderen als één systeem

Parentificatie

- Verantwoordelijkheden kind
- Eigen ontwikkeling onder druk

Beschermende factoren:

- Met het kind praten
- Het kind inzicht in verantwoordelijkheden
- Versterken van de rol van gezonde ouder
- Versterken steunend netwerk

Gisteren is mijn wiskundedocent weer boos op me geworden omdat ik mijn huiswerk niet had gemaakt. Daar had ik echt geen tijd meer voor na het koken en mijn broertjes naar bed brengen. Maar hoe vertel ik dat nou aan mijn docent?

Loyaliteit van het kind

➤ verbloemen

Beschermende factoren

- Veilige omgeving creëren
- Individueel gesprek
- Ouders toestemming laten geven

Ingrijpende gebeurtenissen

- Er kan sprake zijn van kindermishandeling, huiselijk geweld, crisis in een gezin, suïcidepogingen of opname van de ouder
- Ontwikkeling trauma gerelateerde klachten bij emotionele (on)beschikbaarheid

Beschermende factoren:

- gezonde ouder
- Sociaal netwerk
- Uiten van emoties
- Heldere kijk op problematiek

Stigma

- Er heerst een stigma op psychische aandoeningen en verslaving waardoor ouders en kinderen er niet open over durven te zijn.

Beschermende factoren:

- open, niet-oordelende houding
- omgaan met/reacties uit de omgeving
- sociaal netwerk

Schuld en schaamtegevoelens

- Ouders kunnen schuld en schaamtegevoelens ervaren over de situatie.
- negatieve invloed op veilige hechting

Beschermende factoren:

- Goede (opvoed) eigenschappen benadrukken
- Ontschuldigen
- Psycho-educatie
- Steunend sociaal netwerk

Onveilige hechting

- De problematiek van de ouder kan een veilige gehechtheidsrelatie met het kind belemmeren.
- Kan negatieve invloed hebben zelfbeeld en relaties

Beschermende factoren:

- Ondersteunen van ouders opvoedvaardigheden
- Continuïteit in de hulpverlening

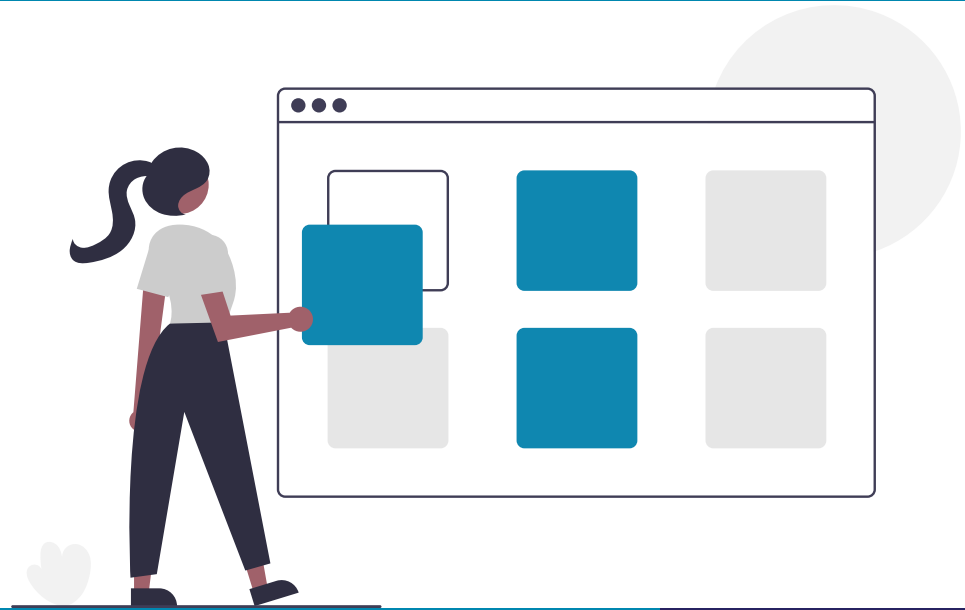

En *hoe* doe je dat dan?

Interview met preventieprofessional

Terug te bekijken in de opname van het webinar

Tot slot...

Psycho-educatie & ondersteuning

[Handreiking professionals informatieboekjes](#)

Take-home messages

- Veel KOPP/KOV ontwikkelen eigen psychische problemen zonder adequate preventie
- Impact hangt af van complexe combinatie van risico en beschermende factoren
- Zie de ouder en het kind & wees je bewust van wat er *kan* spelen

Deze online community is een plek om:

- Samen te leren en elkaar te ontmoeten.
- Te vinden welke kennis en ervaring er al is.

[Home | Platform Vakmanschap Jeugdprofessionals | 1Sociaaldomein.nl](#)

Meer weten over KOPP/KOV en de richtlijnen

- Websites
 - www.richtlijnenjeugdhulp.nl
 - www.trimbos.nl/koppkov
- E-mail
 - info@richtlijnenjeugdhulp.nl
 - koppkov@trimbos.nl
- Nieuwsbrief
 - [Meld je aan](#)
- Mogelijk ook interessant:
 - [Landelijk Platform KOPP/KOV](#)

Extra kijk- en luistertips

Kijktips

- [Tedtalk – how childhood trauma affects health across a lifetime](#)
- NIKKI
- Puinhoop
- Mijn vader is een vliegtuig
- Mama Mania
- At the feet of my mother
- Moeders springen niet van flats
- A house made of splinters
- Waarom bleef je niet voor mij

Podcasts

- Naast mij ben jij
- [Echte oogappels – afl 16](#)
- [Zwarte Muisjes](#)
- [RINO – de invloed van stress bij de bevalling en geboorte](#)
- [Moeiteloos in gesprek met ouders](#)
- [Niet alleen ziek](#)

